

Tadeusz Gerlach
1931-2014

Tadeusz Gerlach urodził się 5 sierpnia 1931 r. w Łęczanach koło Krosna nad Wisłokiem. Po ukończeniu Gimnazjum i Liceum w Krośnie w 1950 r. w latach 1950-1955 odbył studia geograficzne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego, ze specjalnością w zakresie geomorfologii. Bezpośrednio po studiach rozpoczął pracę jako asystent u prof. Mieczysława Klimaszewskiego w Pracowni (później Zakładzie) Geomorfologii i Hydrologii Gór i Wyżyn Instytutu Geografii PAN w Krakowie, w którym przepracował na pełnym etacie do emerytury w roku 1998. Od początku istnienia tej placówki prof. M. Klimaszewski zorganizował szeroki program badań geomorfologicznych w Karpatach i na Wyżynach Polskich, a uczniowie-asystenci otrzymali propozycję prowadzenia badań naukowych z zakresu geomorfologii historycznej i dynamicznej. Tadeusz Gerlach został ukierunkowany na badania współczesnych procesów rzeźbotwórczych. Problematyka ta była podejmowana tylko sporadycznie przez geografów, geologów, hydrologów i gleboznawców polskich i zagranicznych, więc podjęcie takich studiów było niezwykle trudnym wyzwaniem. Wcześniejsze prace najczęściej dotyczyły skutków geomorfologicznych pojedynczych, krótkotrwałych procesów o ekstremalnej intensywności i wywołujących znaczne zniszczenia w gospodarce człowieka. Tadeusz Gerlach opracował własną metodę ciągłego badania przebiegu i natężenia procesu splukiwania na stokach Karpat fliszowych oraz ruchów masowych.

Pokłosiem studiów terenowych była rozprawa doktorska pt. *Współczesny rozwój stoków w dorzeczu górnego Grajcarka* obroniona w roku 1964. W tym samym roku T. Gerlach uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych, a od kwietnia 1965 awansował na stanowisko adiunkta w Zakładzie Geomorfologii i Hydrografii Gór i Wyżyn. Badania prowadzone przez Tadeusza Gerlacha zapoczątkowały rozwój systemowych, wieloletnich badań współczesnych procesów stokowych, które rozwinęły się w następnych latach pod pojęciem polowego eksperymentu geomorfologicznego w geomorfologii (*field experiment in geomorphology*). Znaczenie później powstała Komisja o tej nazwie w ramach Międzynarodowej Unii Geograficznej. Badania podejmowano w różnych krajach i strefach klimatycznych. Studia geomorfologiczne nad splukiwaniem na stokach były prowadzone równoległe z pracami hydrologicznymi odnoszącymi się do dynamiki spływu

powierzchniowego. Te ostatnie stawiały sobie za cel określenie bilansu wodnego w ogólnym obiegu wody, natomiast poletka doświadczalne z zainstalowanymi przyrządami pomiarowymi zastosowane przez Tadeusza Gerlacha koncentrowały się na badaniu roli splukiwania jako procesu rzeźbotwórczego, wpływającego na współczesny rozwój stoków górskich. Skonstruowane przez Niego „łapacze” materiału splukiwanego po powierzchni stoku zwane „rynnami Gerlacha” zostały dostrzeżone i docenione w światowej literaturze geomorfologicznej po opublikowaniu wyników badań uzyskanych przy ich zastosowaniu w Liège (1966).

W 1965 r. w ramach Geomorfologicznej Komisji Karpacko-Bałkańskiej utworzono grupę roboczą do unifikacji metod badawczych współczesnych procesów geomorfologicznych, a Tadeusz Gerlach został jej przewodniczącym (do 1975 r.). Funkcja ta była wyrazem uznania dla Jego wysokiego autorytetu wśród geomorfologów Bułgarii, Słowacji, Węgier, Rumunii, dawnego Związku Radzieckiego i Polski, a wyniki prac tej grupy roboczej były prezentowane na konferencjach w latach późniejszych (m.in. w Polsce, 1968).

Rozprawa naukowa pt. *Współczesny rozwój stoków polskich Karpat fliszowych* (1976) była podsumowaniem wieloletnich prac terenowych i stanowiła podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego oraz uzyskania stanowiska docenta w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, w Zakładzie Geomorfologii i Hydrologii Gór i Wyżyn w Krakowie (1977). Tytuł naukowy profesora nauk o Ziemi i stanowisko profesora nadzwyczajnego w IGiPZ PAN uzyskał w 1995 r.

Wśród ważnych rezultatów prac terenowych wykonanych w Karpatach było sformułowanie poglądów na temat mechanizmu powstawania tzw. teras rolnych na stokach użytkowanych rolniczo, oraz genezy pokryw stokowych w rejonach silnej współczesnej działalności procesów eolicznych. Wykazał przy użyciu wskaźników ilościowych, że procesy eoliczne odgrywają zdecydowanie większą rolę w przeobrażaniu rzeźby w środowisku przekształconym antropogenicznie (np. w Dołach Jasielsko-Sanockich). Osobne studium poświęcił młodoczwartorzędowym utworom jeziornym na przedpolu Beskidu Niskiego. W rozważaniach na temat czwartorzędowej ewolucji rzeźby Karpat fliszowych istotne okazały się Jego publikacje na temat cech eolicznych utworów pyłowych. Te wyniki posłużyły do sformułowania poglądu o zmianach środowiska przyrodniczego Karpat – rekonstrukcji procesów peryglacialnych w czasie ostatniej fazy zimnej plejstocenu. Uczestnicząc w interdyscyplinarnych badaniach na Pogórzu Dynowskim był współautorem szeregu prac, które określiły właściwości tzw. karpackiej odmiany lesów (1991). Prace prof. Gerlacha są często cytowane przez geomorfologów określających współczesne przemiany rzeźby Polski gdyż były inspiracją do późniejszych badań. Pomimo upływu wielu lat, w studiach nad dynamiką obszarów wysokogórskich z reguły jest cytowana praca o lodzie włóknistym i jego roli w przemieszczaniu pokrywy zwierzelinowej w Tatrach (1959) oraz tufurów (1971).

Cechą szczególną w działalności naukowej Profesora Tadeusza Gerlacha była współpraca z naukowcami reprezentującymi nauki o Ziemi i nauki o życiu, a więc z geologami karpackimi i paleobotanikami. Ścisłe współpracował z zespołami archeologów karpackich. Uczestniczył w archeologiczno-przyrodniczych badaniach polsko-słowackich i polsko-ukraińskich organizowanych przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Krakowie.

Wyniki badań prezentował podczas konferencji międzynarodowych lub jako profesor wizytujący w Belgii, Francji, dawnej Czechosłowacji, Rumunii, Bułgarii, dawnym Związku Radzieckim i Włoszech. W roku akademickim 1980/81 jako profesor wizytujący wykładał geomorfologię w Paryżu (Universite de Paris I, Laboratoire de Géographie Physique CNRS).

Podczas wielu lat pracy w Zakładzie krakowskim, swoją postawą i sposobem bycia uczył nas wzajemnej życzliwości, a w badaniach precyzji i rzetelności. W dyskusjach naukowych zawsze dbał o obiektywizm i kurtuazję. Na emeryturę przeszedł w roku 1998. Zmarł w Krakowie 25 lutego 2014 r. i został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Adam Kotarba
IGiPZ PAN, Kraków

Wybrane publikacje Tadeusza Gerlacha

- 1958, *Wstępne badania nad intensywnością współczesnych procesów denudacyjnych w Jaworkach k/Szczawnicy*, Roczniki Nauk Rolniczych, F-72-3.
- 1959, *Needle ice and its role in the displacement of the cover of waste material in the Tatra Mts.*, Przegląd Geograficzny, 31, s. 590-605.
- 1960, *W sprawie kopczyków ziemnych na Hali Długiej w Gorcach*, Przegląd Geograficzny, 32, 1-2.
- 1966, *Współczesny rozwój stoków w dorzeczu górnego Grajczarka (Beskid Wysoki)*, Prace Geograficzne, IG PAN, 52, 1-124.
- 1976, *Współczesny rozwój stoków w polskich Karpatach Fliszowych*, Prace Geograficzne, IG PAN, 122, 116 s.
- 1977, *The Role of Wind in the present-day soil formation and fashioning of the Carpathian Slopes*, Folia Quaternaria, 49.
- 1986, *Erozja wietrzna i jej udział w erozji gleb w Karpatach*, Folia Geographica, ser. Geographia-Physica, 18, s. 59-72.
- (z: Hess M., Starkel L.), 1966, *Przekrój fizyczno-geograficzny przez Polskie Karpaty Zachodnie*, [w:] *Przewodnik wycieczki na Sympozjum w sprawie regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski i krajów sąsiednich*, Polskie Towarzystwo Geograficzne, Kraków.
- (z: Koszarski L.), 1968, *Współczesna rola morfogenetyczna wiatru na przedpolu Beskidu Niskiego*, Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica, 2, s. 85-114.
- (z: Koszarski L.), 1969, *Badania nad pokrywami stokowymi w rejonie silnej współczesnej działalności wiatrów*, Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Oddziału PAN w Krakowie, styczeń-czerwiec 1969, Oddział PAN w Krakowie, Kraków, 12, 1, s. 229-231.
- (z: Krysowska-Iwaszkiewicz M., Szczepanek K., Alexandrowicz S.W.), 1991, *Karpacka odmiana lessów w Humniskach koło Brzozowa na Pogórzu Dynowskim w polskich Karpatach fliszowych*, Kwartalnik AGH, Geologia, 17, 1-2, s. 193-219.
- (z: Pokorny J., Wolnik R., 1958, *The Landslide at Lipowica* (in Polish with English summary), Czasopismo Geograficzne, 30, s. 685-700.

Jubileusz Profesora Janusza Paszyńskiego

W listopadzie 2014 r. obchodziliśmy w Instytucie uroczystość dziewięćdziesięciolecia urodzin Profesora Janusza Paszyńskiego. Była to okazja do przypomnienia działalności Jubilata na polu naukowym i organizacyjnym.

Profesor Janusz Paszyński urodził się 7 listopada 1924 r. we Włocławku, tam też ukończył w 1939 r. gimnazjum im. ks. Jana Długosza. Po włączeniu Włocławka do Rzeszy, wysiedlony wraz z rodziną, znalazł się w Warszawie, gdzie kontynuował naukę na tajnych kompletach i w 1942 r. uzyskał maturę w Liceum im. Bolesława Limanowskiego. Jednocześnie uczęszczał do zawodowego liceum fotograficznego, które ukończył w tym samym roku. Już wtedy związał się z konspiracją (początkowo z Konfederacją Narodu, a od grudnia 1942 r. z Armią Krajową). Za zgodą przełożonych podjął pracę w niemieckim wojskowym instytucie kartograficznym (*Kriegskarten und Vermessungsamt*) jako fotograf. W 1943 r. rozpoczął studia wyższe w zakresie geografii na tajnym Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem prof. Stanisława Lencwicza. Jednakże już w listopadzie tego roku przerwał studia gdyż został aresztowany przez *Sicherheitsdienst* i oskarżony o wynoszenie map z instytutu kartograficznego i przekazywanie ich do „Schroniska” (Służby Kartograficznej Komendy Głównej AK). Przez kilka miesięcy był więziony na Pawiaku, przechodząc brutalne śledztwo w katowni Gestapo w al. Szucha. Zwolniony w marcu 1944 r. został, ze względów bezpieczeństwa, wyłączony z pracy w konspiracji. Uczestniczył w Powstaniu Warszawskim w szeregach III zgrupowania „Konrad” wchodzącego w skład Grupy Bojowej „Krybar”. Brał udział w walkach na Powiślu, między innymi o Uniwersytet i o Pałac Staszica, a następnie w Śródmieściu Północnym i tam 8 września był ranny. Za udział w walce o Uniwersytet i w obronie Poczty Głównej na pl. Napoleona został dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych.

Po Powstaniu Warszawskim znalazł się w niewoli niemieckiej, w obozie XI-B Fallingbostel.

Fot. 1. W 1939 r.

Na początku 1945 r. podjął próbę ucieczki, został jednak po kilku dniach schwytny i osadzony w więzieniu w Magdeburgu, a następnie w areszcie i w karnej kompanii w obozie XI-A Altengrabow.

Po powrocie do kraju w 1945 r. kontynuował studia geograficzne na Uniwersytecie Poznańskim, ukończył je w 1948 r. uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie geografii. Trzy lata po ukończeniu studiów w 1951 r. uzyskał, także na Uniwersytecie Poznańskim, stopień naukowy doktora nauk matematyczno-przyrodniczych na podstawie rozprawy pt. *Opady atmosferyczne dorzecza Odry i ich związek z zalesieniem*, której promotorem był prof. August Zierhoffer.

W latach 1951-1954 pracował w „Geoprojekcie” w Warszawie, zajmując się badaniem klimatu miast i osiedli na potrzeby urbanistyki i planowania przestrzennego. Przez kilka lat prowadził także wykłady i ćwiczenia na Uniwersytecie Warszawskim i na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Na początku 1954 r. dyrektor nowo utworzonego Instytutu Geografii PAN (15 X 1953) prof. Stanisław Leszczycki powierzył J. Paszyńskiemu (wówczas dr.) utworzenie Pracowni Klimatologii. Jako Kierownik Pracowni otrzymał do dyspozycji skromny lokal i dwoje wcześniej zatrudnionych studentów specjalizacji hydrologii i klimatologii IG UW: Teresę Kozłowską i Józefa Skoczka, w drugiej połowie roku do zespołu dołączył mgr Mieczysław Kluge. Od tego czasu prof. J. Paszyński związany był z Instytutem przez 40 lat jako kierownik najpierw Pracowni, a od 1959 r. Zakładu Klimatologii. Zakład zmienił nazwę w 2004 r. po przejściu na emeryturę Jego następczyni prof. T. Kozłowskiej-Szczęsnej, na Zakład Ekologii i Klimatologii. Kierownikiem połączonych Zakładów został prof. Marek Degórski.

Profesor J. Paszyński w 1955 r. uzyskał tytuł docenta, w 1964 r. tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1976 r. profesora zwyczajnego. 1 stycznia 1995 r. przeszedł na emeryturę utrzymując kontakt naukowy z Zakładem, oraz prowadząc projekt badawczy KBN.

Głównym kierunkiem działalności naukowej Profesora jest klimatologia, przy czym zainteresowania swoje skupiał z jednej strony na klimatologii fizycznej (zagadnienia bilansu cieplnego atmosfery i powierzchni ziemi), z drugiej zaś – na klimatologii stosowanej (klimat miast, zanieczyszczenie atmosfery w aglomeracjach wielkomiejskich i przemysłowych). Zajmował się także metodami sporządzania szczegółowych map klimatu miejscowego (topoklimatu), wykonywanych do różnych potrzeb praktycznych, w tym także dla tzw. melioracji klimatycznych, wykorzystując do tego nowoczesne techniki komputerowe i satelitarne. Dzięki swoim badaniom stał się twórcą znanej i cenionej w świecie polskiej szkoły topoklimatologicznej i kartowania topoklimatycznego.

J. Paszyński jest autorem 230 prac opublikowanych, w tym wielu w językach obcych (angielskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim), ponadto wykonał kilkadziesiąt opracowań niepublikowanych głównie o charakterze ekspertyz klimatycznych dla planowania przestrzennego.

Był promotorem w 10 przewodach doktorskich, w tym 6 pracowników swojego Zakładu (T. Kozłowska-Szczęsna 1962, M. Kluge 1965, J. Skoczek 1968, M.W. Kraujalis 1970, H. Michałowska-Smak 1976, B. Krawczyk 1977) i 4 osób spoza IGiPZ (J. Podogrodzki IMGW, Warszawa, M. Nowak-Drwał UG, Gdańsk, Nguyen Can Hanoi, Wietnam, J. Olejnik AR, Poznań). Był także recenzentem wielu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz kilkunastu ocen na tytuł profesora.

Należy podkreślić udział Jubilata w licznych badaniach terenowych w kraju i za granicą, a także w ekspedycjach: Międzynarodowego Roku Geofizycznego 1957/1958 do Wietnamu, Międzynarodowego Programu Biologicznego w roku 1973 do dorzecza Cedar River w stanie Washington (USA) czy Międzynarodowego Eksperymentu Klimatologicznego w Kazachstanie 1988/1989.

Był członkiem wielu rad naukowych, kilku różnych komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk, a także wieloletnim przewodniczącym Komitetu Meteorologii i Fizyki Atmosfery PAN. Uczestniczył w pracach komitetów redakcyjnych kilku czasopism krajowych (najdłużej był członkiem Rady Redakcyjnej wydawnictw IGiPZ PAN – Przeglądu Geograficznego i Geographia Polonica).

Pełnił różne funkcje w organizacjach międzynarodowych, między innymi jako przedstawiciel Polski w Międzynarodowym Towarzystwie Biometeorologicznym, jako przewodniczący Komisji „Metody badań kartowania topoklimatycznego” w Międzynarodowej Unii Geograficznej, a także jako założyciel i członek Komitetu Wykonawczego Międzynarodowej Asocjacji Klimatologii. Był też członkiem komitetów redakcyjnych kilku zagranicznych czasopism o charakterze międzynarodowym (np. Journal of Climatology). Brał udział w wielu konferencjach, zjazdach i kongresach zagranicznych, był także wielokrotnie zapraszany do wygłaszania wykładów z zakresu swojej specjalności przez różne uniwersytety i wyższe uczelnie na świecie. Na zaproszenie rządu francuskiego był w latach 1984-1993 wykładowcą (*visiting professor*) na uniwersytetach w Paryżu X-Nanterre i Aix-en-Provence.

Po przejściu na emeryturę nie przerwał swojej działalności naukowej – zakończył wraz z zespołem projekt badawczy KBN (1994-1998) pt. „Wymiana energii między atmosferą a jej podłożem jako podstawa kartowania topoklimatycznego”, który uzyskał dobrą ocenę. Ponadto opublikował ponad 20 prac. Zajmował się także dydaktyką, prowadził wykłady z zakresu bilansu cieplnego powierzchni czynnej na Akademii Rolniczej w Krakowie (1994/1995, i 1996) oraz na Wydziale Nauk o Ziemi UŚ z zakresu bilansu promieniowania i bilansu cieplnego obszarów miejskich jako podstawy kartowania topoklimatycznego (2000/2001).

Z czasem zmienił skalę swoich zainteresowań: z mikroklimatologii warstwy przyziemnej do makroklimatologii kosmicznej i zaczął się zajmować klimatem Marsa i jego wiekową zmiennością. W 2001 r. odbył podróż do USA odwiedzając niektóre ośrodki, prowadzące badania w tym zakresie jak np. Boulder (Colorado), Tucson (Arizona). Podjął także akcję popularyzatorską tego zagadnienia, wygłaszając odczyty w różnych ośrodkach naukowych w kraju.

Z innych zainteresowań Profesora należy wymienić najnowszą historię Polski, w związku z tym jest czynnym członkiem Towarzystwa Miłośników Historii, Towarzystwa Przyjaciół Warszawy, Towarzystwa Przyjaciół Uniwersytetu Warszawskiego. Jest autorem szeregu prac na temat okupacji i Powstania Warszawskiego (*Grupa Bojowa Krybar w walce o Uniwersytet i Powiśle, Studia na tajnym Uniwersytecie Warszawskim w latach okupacji, Lekcja historii* i inne). W 2014 r. ukazała się obszerna biografia pt. *Relacja Janusza Paszyńskiego w Zeszytach Pamięci Powstania Warszawskiego*. Co roku bierze udział w uroczystościach rocznicowych Powstania, wygłaszając krótkie przemówienia pod tablicami pamięci między innymi na terenie UW i na Cmentarzu Wojskowym przy pomniku symbolu „Krybar”, a także na otwarciu okolicznościowych

wystaw. Jest czynnym członkiem Zarządu Środowiska „Krybar” Okręgu Warszawskiego Światowego Związku Żołnierzy AK.

Z okazji 70 rocznicy Powstania Warszawskiego ukazał się album wydany przez Uniwersytet Warszawski pt. *KRYBAR Uniwersytet w cieniu powstańczych walk*, w którym autor – dr Robert Gawkowski, historyk z UW – opowiada o powstańcach z „Krybara”, wśród nich także o profesorze Januszu Paszyńskim i o doktorze Mieczysławie Kluge.

Za swoją działalność naukową i organizacyjną prof. J. Paszyński został wyróżniony licznymi odznaczeniami krajowymi i zagranicznymi, a także nagrodami naukowymi i Medalem XXV-lecia Polskiej Akademii Nauk, Medalami pamiątkowymi IMGW, Złotą Odznaką za zasługi dla ochrony środowiska i gospodarki wodnej MOŚ i ZN.

Fot. 2. W 2006 r., w Boliwii

Będąc już na emeryturze otrzymał dwa Medale Uniwersytetu Warszawskiego: za zasługi dla UW i za udział w powstańczych walkach o Uniwersytet, Medal im. Jerzego Kondrackiego WGiSR UW, członkostwo honorowe i Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, członkostwo honorowe Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego UAM w Poznaniu. Najbardziej jednak ceni sobie Krzyż Walecznych nadany Mu dwukrotnie za udział w walkach Powstania Warszawskiego.

W 1952 r. ożenił się z Zofią Dąbrowską – zmarłą w 1967 r. w wieku 42 lat w następstwie długotrwałej, nieuleczalnej choroby nerek, nabytej podczas sześcioletniego pobytu w sowieckim łagrze w Kazachstanie. Jego jedyny, młodszy brat, członek „Szarych

Szeregów” Andrzej Paszyński, został zamordowany w niemieckim obozie koncentracyjnym Gross-Rosen na początku 1945 r., miał wówczas 18 lat.

W 1994 r. przypadła 70 rocznica urodzin Profesora Janusza Paszyńskiego i 40 – powstania Zakładu Klimatologii IGiPZ PAN. Z tej okazji pracownicy Zakładu zorganizowali Sympozjum Naukowe w Radzikowie koło Błonia. Na Sympozjum przedstawiono dorobek naukowy Profesora i prowadzonego przez Niego Zakładu.¹

Na jesieni 2009 r. zorganizowano w Zakładzie Ekologii i Klimatologii IGiPZ PAN zebranie naukowe z okazji 85-lecia urodzin Profesora, na którym w części oficjalnej Jubilat wygłosił bardzo ciekawy referat na temat klimatu Marsa.

17 listopada 2014 r. Dyrekcja Instytutu zorganizowała konferencję naukową pt. „W poszukiwaniu optymalnej metody kartowania topoklimatycznego”, dedykowaną Profesorowi Januszowi Paszyńskiemu z okazji 90 urodzin. Konferencję otworzył dyrektor Instytutu prof. Marek Degórski, witając Jubilata i licznie przybyłych gości. Referat na temat metod kartowania topoklimatycznego wygłosił prof. Krzysztof Błażejczyk. Następnie prof. Teresa Kozłowska-Szczęśna zapoznała zebranych z działalnością naukową i kombatancą Jubilata. Z kolei Profesor Janusz Paszyński miał wypowiedź na temat kolejnych etapów swojego 90-letniego życia wraz z projekcją zdjęć, zarówno prywatnych jak i ze służbowych wyjazdów zagranicznych, ubarwiając swoje opowieści dowcipnymi komentarzami.

Fot. 3. W trakcie sesji 17 listopada 2014 r.

Szereg osób składało Profesorowi życzenia okolicznościowe, wręczając listy gratulacyjne bądź upominki. Byli wśród nich przedstawiciele: Komisji Agrometeorologii i Klimatologii Stosowanej Oddziału PAN w Lublinie – prof. Józef Kołodziej, Wydziału

¹ Osiągnięcia naukowe Profesora wraz ze spisem ważniejszych publikacji, jak również sprawozdanie z Sympozjum zostały opublikowane w kronice Przeglądu Geograficznego (67, 1-2, 1975, s. 179-189).

Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS w Lublinie – prof. Bogusław Kaszewski, Instytutu Geografii Fizycznej UW w Warszawie – dr hab. Elwira Żmudzka, Katedry Klimatologii Wydziału Nauk o Ziemi UŚ w Sosnowcu – prof. Tadeusz Niedźwiedź, Grupy Bojowej „Krybar” – prof. Jerzy Gaździcki, a także byli doktoranci – prof. Janusz Olejnik i dr Mieczysław Kluge,

Po zamknięciu części oficjalnej przez prof. Marka Degórskiego, jeszcze wiele osób składało życzenia Jubilatowi przy lampce wina i ogromnym torcie z mapą świata symbolizującą Jego podróże.

Publikacje prof. dr. Janusza Paszyńskiego (od 1994 r.)

- (z: Konstantinova T.S. Bołoban J., Skoczek J., Krawczyk B.) 1994, *Przestrzenna i czasowa zmienność składników bilansu cieplnego w terenie o pagórkowatej rzeźbie*, [w:] *Badania topoklimatyczne w Mołdawii*, Zeszyty IGIŹ PAN, 26, s. 5-19.
- (z: Niedźwiedź T.) 1994, *O przedstawianiu częstości kierunków wiatru na mapach*, *Polski Przegląd Kartograficzny*, 26, 4, s. 218-226.
- 1995, *Influence of air pollution upon the radiation balance in urban and industrial areas*, [w:] *Climatology and air pollution. Resumenes*. Universidad Nacional de Cuyo, Facultad de Filosofia y Letras, 13 al 27 agosto de 1995, Mendoza, Republica Argentina, s. 179-189.
- (z: Kędziora A., Tuchołka S., Kapuściński J., Olejnik J.) 1995, *Wpływ rodzaju powierzchni czynnej na strukturę bilansu cieplnego*, [w:] „*Współczesne badania klimatologów polskich w kraju i za granicą*”. *Symposium z okazji 40-lecia Zakładu Klimatologii IGIŹ PAN, Radzików 7-8 XI 1994 r.*, *Conferences Papers IGIŹ PAN*, 23, s. 69-92.
- (z: Miara K.) 1995, *Plansza: Promieniowanie i temperatura powietrza*, 10 map, [w:] *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, red. nac. M. Najgrakowski, cz. II, *Środowisko naturalne*, PPWK, Warszawa.
- (z: Niedźwiedź T., Czekierda D.) 1995, *Plansza: Wiatry* (15 map), [w:] *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*, red. nac. M. Najgrakowski, cz. II, *Środowisko naturalne*, PPWK, Warszawa.
- 1996, *Issues in Climatology*, [w:] *Contemporary Problems of Polish Geography*, red. Z. Chojnicki, Bogucki Scientific Publishers, Poznań, s. 103-112.
- (z: Skoczek J.) 1996, *Structure journalière du bilan thermique d' une surface de steppe avec pergélisol (expérience menée en été à Gurvan-Turu en Mongolie)*, *Publications de l'Association Internationale de Climatologie*, 9, s. 366-373.
- (z: Nguyen Can) 1997, *Classification of climate of Vietnam based on the heat and water balances*, [w:] *Climate and life in the Asia-Pacific. Proceedings of International Symposium 10-13 April 1995 on University Brunei Darussalam*, s. 376-385.
- (z: Skoczek J.) 1997, *Bilans cieplny powierzchni czynnej stepu na Wyżynie Środkowo-Chałchaskiej w Mongolii*, *Roczniki AR w Poznaniu*, 291, *Melioracje i Inżynieria Środowiska* 17, s. 131-151.
- (z: Kędziora A., Tuchołka S., Kapuściński J., Leśny J., Olejnik J., Mroczko J.) 1997, *Impact of plant cover on heat and water balance in agricultural landscapes located in humidity gradient*, *Roczniki AR w Poznaniu*, 294, *Melioracje i Inżynieria Środowiska*, 19, cz.1, s. 271-301.
- 1997, *Introduction to the problems on local climate and man*, [rozdział w:] M. Yoshino, M. Domroes, A. Douguedroit, J. Paszyński, L.C. Nkemdirim (red.), *Climates and Societes. A Climatological Perspective. A Contrybution on Global Change and Related Problems prepared by the Commission on Climatology of the International Geographical Union*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, s. 327-331.

- (z: Miara K., Skoczek J.) 1999, *Wymiana energii między atmosferą a podłożem jako podstawa kartowania topoklimatycznego /projekt badawczy/,* Dokumentacja Geograficzna IGiPZ PAN, 14, 127 s. [Streszczenie w: PAN Działalność Naukowa, 2001, 11, s.147-149].
- 2001, *Wspomnienia ze studiów klimatologii na tajnym Uniwersytecie Warszawskim, [w:] Postęp badań zmian klimatu i ich znaczenie dla życia i gospodarczej działalności człowieka. Materiały Konferencji Jubileuszowej „50 lat działalności Zakładu Klimatologii WGiSR UW” /1951-2001/, 25-27 X 2001, Warszawa, s. 5-8 (skrót referatu).*
- (z: Niedźwiedź T., Kossowska-Cezak U. – red.) 2003, *Słownik meteorologiczny polski – angielski – francuski – niemiecki – rosyjski z objaśnieniami w języku polskim,* Polskie Towarzystwo Geofizyczne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa (autor kilkunastu haseł).
- (z: Skoczek J., Miara K.) 2003, *Struktura bilansu promieniowania w Borowej Górze w różnych sytuacjach synoptycznych,* Prace Geograficzne, IGiPZ PAN, 188, s. 53-64.

Teresa Kozłowska-Szczęсна
IGiPZ PAN, Warszawa

Setna rocznica urodzin dr hab. Zdzisławy Wójcik

26 stycznia 2015 r. obchodziliśmy bardzo miłą rocznicę setnych urodzin dr hab. Zdzisławy Wójcik, wybitnego geobotanika, związanej przez ostatnie 15 lat działalności zawodowej z Instytutem Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk.

Fot. 1. W swoim mieszkaniu przy ulicy Wilczej w Warszawie

Składając najserdeczniejsze życzenia urodzinowe, pragnę przybliżyć sylwetkę Pani Docent – zarówno dokonania naukowe, jak i heroiczne momenty Jej życia. Jubilatka urodziła się w Krakowie 26 stycznia 1915 r. Jej ojciec pracował wówczas jako profesor nadzwyczajny w Uniwersytecie Jagiellońskim. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości i powołaniu Uniwersytetu w Poznaniu, był jednym z tak zwanych fundatorów Uniwersytetu, z którym związany był od roku 1919. Podjęcie pracy przez Kazimierza Wójcika jako profesora zwyczajnego na Uniwersytecie w Poznaniu było przyczyną przeniesienia się rodziny Wójcików z Krakowa do Poznania. W tymże mieście Jubilatka przeszła wszystkie etapy edukacji, uwieńczona stopniem inżyniera rolnictwa otrzymanym w maju 1937 r. i magistra filozofii w zakresie botaniki w grudniu 1938. Po skończeniu studiów otrzymała stypendium Senatu Uniwersytetu Poznańskiego i podjęła badania roślinności wodnej Wielkopolski oraz prace nad kolekcją nasion roślin wodnych i błotnych. Niestety wybuch II wojny światowej brutalnie przerwał uporządkowane życie Zdzisławy Wójcik i otworzył jego nowy, bardzo bolesny etap.

Okres wojny – to czas tułaczki i niedoli młodego człowieka pełnego ideałów, któremu życie nie szczędziło bolesnych wydarzeń już od września 1939 r., kiedy to 8 dnia wojny zginął w Bitwie nad Bzurą brat Jubilatki Leszek. Dla Zdzisławy Wójcik zaczęła się długa i daleka wojenna podróż tułacza. Pierwszym jej etapem był Lwów, gdzie w czerwcu 1940 r. została aresztowana i wywieziona w głąb ZSRR do tajgi archangielskiej, pracowała tam fizycznie w lesie. Po próbie ucieczki, aresztowano ją ponownie i ostatecznie uwięziono w Archangielsku. Po amnestii w roku 1941, podjęła tam pracę w ogrodach miejskich, a w marcu 1942 została zatrudniona w Delegaturze Rządu RP. W sierpniu 1942 r., w ramach opuszczania ZSRR przez Armię Polską pod dowództwem gen. Władysława Andersa oraz polskie placówki dyplomatyczne, wraz z rodzinami oraz polskimi sierocińcami znalazła się w Persji, gdzie pracowała w placówce Polskiego Czerwonego Krzyża w Meshedzie, biorąc udział w konwojowaniu transportów dzieci z Meshedu do Teheranu. W grudniu tegoż roku odbyła podróż z Teheranu do Afryki, gdzie w krajach byłej Brytyjskiej Afryki Wschodniej do końca 1944 r. pracowała z młodzieżą harcerską w polskich osiedlach uchodźczych – najpierw z ramienia Delegatury Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, później Delegatury Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rządu RP w Londynie, mających swe placówki w Nairobi. Z nominacji Komendanta Związku Harcerstwa Polskiego kierowała całością pracy harcerskiej w Afryce, wizytując kolejne osiedla odległe od siebie o setki, a nawet tysiące kilometrów i koordynując tam pracę lokalnych hufców i drużyn.

Po zakończeniu działań wojennych Jubilatka podejmuje pracę jako nauczycielka w Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego w największym polskim osiedlu uchodźczym w Afryce w Tengeru (około 5 tysięcy mieszkańców) położonym w Tanganice (District Arusha), którą wykonuje do końca 1947 r. W lutym 1948 wyjeżdża z Afryki do Kanady gdzie pracuje w Instytucie Botaniki Uniwersytetu w Toronto. Postanawia jednak wrócić do kraju i z końcem tegoż roku powraca do Polski i zamieszkuje w Warszawie. Jej życiorys nie ułatwiał życia w tamtych czasach. W okresie 1950-1953 pracowała w Państwowym Wydawnictwie Rolnym i Leśnym, zaś pracę naukową rozpoczęła od listopada 1953 r., kiedy znalazła zatrudnienie w Zakładzie Ekologii Polskiej Akademii Nauk. Swoje zainteresowania naukowe kieruje na studia zbiorowisk chwastów polnych. W roku 1964 na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu broni pracę doktor-

ską zatytułowaną *Zbiorowiska chwastów zbożowych Mazowsza*, zaś w roku 1976 na Uniwersytecie Warszawskim rozprawę habilitacyjną pt. *Charakterystyka siedlisk polnych na Pogórzu Beskidu Niskiego metodami biologicznymi*.

Fot. 2. Zdzisława Wójcik – Komendant Harcerstwa Polskiego w Afryce.

W roku 1970 Jubilatka przenosi się do Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, gdzie pracuje jako adiunkt, a następnie docent – w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska, od 1980 r. w Zakładzie Biogeografii. Z końcem roku 1985 przechodzi na emeryturę, co nie oznacza zaniechania działalności naukowej. W dalszym ciągu bierze czynny udział w badaniach prowadzonych między innymi na Pogórzu Przemyskim. Nadal publikuje i jest aktywnym animatorem nauki. W sumie dr hab. Zdzisława Wójcik opublikowała ponad 100 oryginalnych prac naukowych.

Obecnie, po zakończeniu aktywności naukowej, Jubilatka nadal spełnia się w działalności społecznej. Liczna rzesza ludzi, która zawdzięczała Jej opiekę rodzicielską po stracie rodziców w czasie wojny, nie zapomina o swojej Opiekunce. Często są to już rodziny tamtych osieroconych dzieci, dla których Zdzisława Wójcik była osobą bardzo bliską. Świadczą o tym liczne kontakty i wyrazy sympatii jakie Jubilatka otrzymuje z całego świata.

Myślę, że dla kolejnych pokoleń naukowców, Pani Docent Zdzisława Wójcik może być wzorem człowieka i badacza, zawsze otwartego na szukanie prawdy naukowej, rzetelnego, niosącego pomoc innym, a przede wszystkim mającego głęboką wiarę w ludzi.

Fot. 3. Jubilatka w dniu 100 urodzin

Dużo zdrowia i radości z dalszych długich lat życia życzymy Naszej Dostojnej Jubilatce.

Marek Degórski
IGiPZ PAN, Warszawa

Działalność Rady Naukowej Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. S. Leszczyckiego PAN w 2014 r.

W ostatnim roku swojej działalności w kadencji 2011-2014 Rada Naukowa IGiPZ PAN liczyła 39 członków. Z wielkim żalem pożegnaliśmy na zawsze prof. dr. hab. Andrzeja Jankowskiego, zmarłego 8 maja 2014 r. Był członkiem naszej Rady od 2007 r., człowiekiem niezwykle życzliwym i pomocnym w jej pracach. Nowymi członkami Rady zostali natomiast dr. hab. Ewa Korcelli-Olejniczak, dr. hab. Mariusz Kowalski i dr. hab. Paweł Prokop.

W 2014 roku, podobnie jak w latach poprzednich, Rada Naukowa IGiPZ PAN obradowała 5-krotnie w dniach: 5 marca, 9 kwietnia, 25 czerwca, 15 października i 17 grudnia. Na tych posiedzeniach zakończono 3 postępowania o nadanie tytułu naukowego profesora nauk o Ziemi: dr. hab. Ewie Roo-Zielińskiej, prof. IGiPZ PAN, dr. hab. Tomaszowi Komornickiemu, prof. IGiPZ PAN i dr. hab. Mariuszowi Kistowskiemu, prof. UG,

a dr hab. Jerzy Solon w dniu 21 maja 2014 r. odebrał z rąk Prezydenta RP nominację profesorską. Przeprowadzono także 2 kolokwia habilitacyjne (dr. Mariusza Kowalskiego i dr. Pawła Prokopa) oraz nadano 4 osobom stopnień doktora nauk o Ziemi (mgr. Andrzejowi Affekowi, mgr. Adamowi Bierzyńskiemu, dr. Caroline Bouloc i mgr. inż. Maximilianowi Mendlowi). Równocześnie zamknięto 4 przewody doktorskie, w których od dłuższego czasu nie odnotowano postępów.

Zgodnie ze statutem IGiPZ PAN i regulaminem Rady Naukowej przyjęto sprawozdanie z działalności naukowej Instytutu w roku 2013 oraz zaakceptowano plan na rok 2015. Rada opiniowała również wnioski Dyrektora w następujących sprawach personalnych:

- powołanie zastępcy Dyrektora do spraw naukowych (dr. hab. Tomasza Komornickiego),
- mianowanie prof. dr. hab. Jerzego Solona na stanowisko profesora w IGiPZ PAN,
- powołanie kierownika Zakładu Geografii Miast i Ludności (dr. hab. Tomasza Przemysława Śleszyńskiego),
- przedłużenie (na lata 2015-2016) obowiązku pełnienia swoich funkcji kierownikom pozostałych zakładów naukowych i stacji badawczych,
- przedłużenie (do końca 2015r.) obowiązku pełnienia funkcji redaktorów naczelnych wydawnictw Instytutu.

Podjęto uchwałę o wystąpieniu do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego z wnioskiem o przyznanie stypendium dla wybitnych młodych naukowców dla dr. Konrada Czapiewskiego, dr. Marcina Stępniaaka (w IX edycji konkursu) oraz dla dr. Anny Bucaly i dr. Łukasza Wiejaczki (w X edycji tego konkursu). Stypendium takie uzyskał w 2014 r. dr Marcin Stępniaak.

Powołana przez Radę Komisja ds. oceny działalności naukowej pracowników IGiPZ PAN w składzie: dr Konrad Czapiewski – przewodniczący oraz prof. dr hab. Marek Kupiszewski, dr hab. Anna Kozłowska, dr hab. Roman Kulikowski, dr Piotr Lamparski, dokonała oceny 75 pracowników Instytutu prowadzących działalność naukową w latach 2012-2013. Wyniki tej oceny zostały przekazane Dyrektorowi IGiPZ PAN.

Przewód habilitacyjny dr. Pawła Prokopa (Zakład Badań Geośrodowiska IGiPZ PAN) zakończył się w dniu 5 marca 2014 r. kolokwium habilitacyjnym i nadaniem stopnia doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii. Rozprawa habilitacyjna kandydata pt.: *Wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze w klimacie monsunowym północno-wschodnich Indii* oraz dorobek naukowy była recenzowana przez prof. dr. hab. Marka Degórskiego, prof. dr. hab. Tadeusza Niedźwiedzia (US), dr. hab. Małgorzatę Mazurek (UAM) i prof. dr. hab. Adama Łajczaka (UJK Kielce).

Stopień doktora habilitowanego nauk o Ziemi w zakresie geografii uzyskał również dr Mariusz Kowalski (Zakład Przestrzennego Zagospodarowania IGiPZ PAN). Jego kolokwium habilitacyjne odbyło się 25 czerwca 2014 r. Rozprawę habilitacyjną pt.: *Księstwa Rzeczypospolitej. Państwo magnackie jako region polityczny* oraz jego dorobek naukowy oceniali: prof. dr hab. Andrzej Czyżewski (UE Poznań), prof. dr hab. Antoni Jackowski (UJ), prof. dr hab. Mariusz Kulesza (UŁ) i dr hab. Tomasz Zarycki, prof. UW.

W 2014 r. stopień doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii otrzymali:

- mgr Adam Bierzyński (Zakład Geografii Miast i Ludności IGiPZ PAN). Promotorem rozprawy pt.: *Przemiany struktury gospodarstw domowych w przestrzeni Warszawy w latach 1988-2011* był prof. dr hab. Grzegorz Węclawowicz, a recenzentami: prof. dr

- hab. Daniela Szymańska (UMK) i prof. dr hab. Jerzy Runge (US). Obrona rozprawy miała miejsce 9 kwietnia 2014 r.;
- mgr Maximilian Mendel (Studium Doktoranckie). Rozprawa pt.: *Residential Developers as Actors of Urban Transformation in Post-socialist Warsaw (Deweloperzy mieszkaniowi jako aktorzy miejskiej transformacji w post-socjalistycznej Warszawie)* została napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Grzegorza Węclawowicza, a jej recenzentami byli: prof. dr hab. Piotr Korcelli (IGiPZ PAN) i prof. dr hab. Janusz Słodczyk (UO). Obrona tej rozprawy doktorskiej odbyła się 25 czerwca 2014 r.;
 - mgr Andrzej Affek (Studium Doktoranckie). Obrona rozprawy doktorskiej kandydata pt.: *Zależności pomiędzy pokryciem terenu a własnością gruntów na tle uwarunkowań przyrodniczych w zlewni górnego Wiaru w ciągu ostatnich 230 lat* odbyła się 15 października 2014 r. Promotorem był prof. dr hab. Jerzy Solon, a recenzentami: prof. dr hab. Jacek Herbich (UG) i dr hab. Jacek Kozak, prof. UJ.

Na podstawie porozumienia pomiędzy IGiPZ PAN i Uniwersytetem Paris 1 Panthéon-Sorbonne Rada Naukowa IGiPZ PAN nadała mgr Caroline Bouloc stopień doktora nauk o Ziemi w zakresie geografii. Podstawą tej decyzji była rozprawa doktorskiej pt.: *Les élites dans les villes polonaises. Etude de géographie sociale (Elity w polskich miastach. Studia z geografii społecznej)*. Jej kopromotorem był prof. dr hab. Grzegorz Węclawowicz, a polskim recenzentem rozprawy została dr hab. Sylwia Kaczmarek, prof. UŁ. Obrona rozprawy odbyła się 7 grudnia 2013 r. w Paryżu.

Równocześnie zamknięto przewody doktorskie mgr inż. Joanny Stefaniuk, mgr. Tomasza Tomasika – słuchaczy Studium Doktoranckiego oraz mgr. Tomasza Kądziorskiego (WSG Bydgoszcz) i mgr. inż. Macieja Szczygielskiego (Biuro Urządzenia Lasów w Siedlcach) – na wniosek osób zainteresowanych.

Barbara Krawczyk
IGiPZ PAN, Warszawa

R E C E N Z E N C I

PRZEGLĄD GEOGRAFICZNY
2015, 87, 1

Redaktor Przeglądu Geograficznego uprzejmie dziękuje niżej wymienionym osobom, które w okresie od stycznia do grudnia 2014 r. recenzowały materiały nadesłane do Redakcji.

Zygmunt Babiński
Artur Bajerski
Jarosław Balon
Ewa Bednorz
Marek Błaś
Krzysztof Błażecznyk
Dariusz Borowiak
Andrzej Bytnerowicz
Tadeusz Ciupa
Tadeusz Chmielewski
Stanisław Czaja
Miroslaw Czajkowski
Maciej Dąbski
Wojciech Dobiński
Małgorzata Durydiwka
Piotr Eberhardt
Magdalena Florek
Jędrzej Gadziński
Andrzej Gawryszewski
Bogdan Gądek
Michał Goliński
Grzegorz Gołębowski
Sławomir Gonet
Bronisław Górz
Renata Graf
Robert Guzik
Krzysztof Gwosdz
Dariusz Ilnicki
Krzysztof Janc
Iwona Jażdżewska
Halina Kaczmarek
Piotr Kohler
Ewa Korcelli-Olejniczak
Mariusz Kowalski
Jacek Kozak
Magdalena Kuchcik
Sylwia Kulczyk
Anna Majchrowska
Ireneusz Malik
Dorota Matuszko

Roman Matykowski
Ludwik Mazurkiewicz
Miroslaw Miętus
Krzysztof R. Mazurski
Krzysztof Migala
Andrzej Mischczuk
Andrzej Mizgajski
Urszula Myga-Piątek
Janusz Ostrowski
Jacek Pasławski
Rafał Piwowski
Florian Plit
Andrzej Rosner
Jan Sikora
Ewa Smolska
Roman Soja
Dariusz Sokolowski
Jerzy Solon
Marcin Stępiak
Andrzej Suliborski
Leszek Sykulski
Adam Edward Szczepanowski
Andrzej Szromnik
Jan Szupryczyński
Przemysław Śleszyński
Aleksandra Tomczyk
Robert Twardosz
Sebastian Tyszkowski
Piotr Werner
Grzegorz Węclawowicz
Joanna Wibig
Marek Więckowski
Jurand Wojewoda
Jacek Wolski
Łukasz Zaborowski
Tomasz Zaleski
Marek Zgorzelski
Artur Zieliński
Zbigniew Zwoliński
Elwira Żmudzka

Informacja dla Autorów

Information for Authors see: www.igipz.pan.pl/home_en...

Przegląd Geograficzny publikuje oryginalne prace teoretyczne, metodologiczne i empiryczne (**niebędące przyczynkami ani wstępnymi wynikami badań**) z zakresu szeroko pojmowanej problematyki geograficznej i przestrzennego zagospodarowania kraju. Zapraszamy do współpracy z naszym kwartalnikiem przez nadsyłanie wartościowych artykułów i notatek, materiałów dyskusyjnych, recenzji (w tym oprogramowania geograficznego) oraz sprawozdań. Przestrzeganie poniższych zaleceń formalnych usprawni prace redakcyjne i przyczyni się do szybszej publikacji nadsyłanych materiałów. W korespondencji z Redakcją prosimy o korzystanie z poczty elektronicznej (l.kwiat@twarda.pan.pl).

Uwagi ogólne. Złożenie przez Autora tekstu do Przeglądu Geograficznego oznacza, że materiał **nie jest przewidziany do druku** ani nie był drukowany w **innym wydawnictwie**. Jest także jednoznaczne ze zgodą na jego rozpowszechnianie przez IGIPZ PAN w formie drukowanej i elektronicznej na licencji CC-BY-NC.

Przesyłanie materiałów:

- drogą elektroniczną, z powklejanymi rycinami i tabelami, w łatwym do odczytania formacie (Word, ew. PDF, ale wówczas dane o autorze trzeba zamieszczać na osobnej stronie, a nie tytułowej artykulu) – w tej postaci zostaną skierowane do recenzji;
- tradycyjną pocztą, jako wydruk komputerowy, w trzech egzemplarzach całości, łącznie z rycinami i tabelami.

Opracowanie powinno być napisane zwięźle, ale jasno, w edytorze MS Word for Windows i mieć następującą **objętość**: artykuł – do 6000 słów (łącznie z piśmiennictwem, przypisami, streszczeniem angielskim i tabelami), wyjątkowo nieco więcej; notatka i materiał dyskusyjny – do 4000 słów; recenzja i sprawozdanie – 800-1200 słów. Manuskrypt należy wydrukować jednostronnie z podwójną interlinią i szerokimi marginesami. Autorzy-obcokrajowcy proszeni są o nadsyłanie zweryfikowanych tekstów w języku angielskim, gdyż w tym języku będą publikowane ich prace.

Strona tytułowa. Na pierwszej stronie prosimy w kolejności umieścić: tytuł pracy w języku polskim, tytuł w języku angielskim, imię i nazwisko autora (-ów), afiliację, adres(y), e-mail(e), zarys treści (nie dłuższy niż 200 słów), słowa kluczowe. Nie więcej niż 6 słów kluczowych, podanych w osobnym wierszu, powinno dotyczyć: jedno – tematu, jedno – obszaru, jedno – metody badawczej, oraz trzy inne. Dane autora(-ów) nie powinny pojawić się w innym miejscu pracy, gdyż jest ona anonimowo przesyłana do recenzentów.

Tekst (w wersji finalnej, nie tej przeznaczonej dla recenzentów) nie powinien zawierać wyróżnień ani podkreśleń. Śródtytuły, maksymalnie trzypostopniowe, można zaznaczyć ołówkiem na marginesie. Prosimy o ograniczenie liczby i objętości przypisów do niezbędnego minimum. Przypisy, numerowane kolejno, należy umieścić na końcu artykułu. Ilustracji i tabel nie należy wklejać do tekstu, lecz drukować je na oddzielnych stronach. Proponowane miejsce ich zamieszczenia można zaznaczyć.

Przy powoływaniu się na piśmiennictwo, należy podawać nazwisko autora oraz rok publikacji, a przy cytowaniu również numer strony, np. według A. Nowaka (1999, s. 5). W powołaniach na więcej prac tego samego autora, które ukazały się w tym samym roku stosuje się: (Bunge, 1987a, b). W przypadku wspólnej publikacji dwóch autorów podaje się: (Marshall i Wood, 1995), a trzech i więcej autorów: (Ford i inni, 1996); w wykazie piśmiennictwa, jednakże, należy podać wszystkich autorów.

Piśmiennictwo, ograniczone do literatury cytowanej, w porządku alfabetycznym, należy opracować bez skrótów, zgodnie z ostatnimi wydanymi zeszytami kwartalnika lub według opisu na stronie internetowej: www.igipz.pan.pl/przegląd-geograficzny.

W przypadkach wątpliwych (np. Occasional papers) prosimy podawać wszystkie dane bibliograficzne.

Tabele powinny być opracowane podobnie jak w bieżących zeszytach kwartalnika, w programach MS Word lub Excel. Każda tabela powinna zawierać zwięzły tytuł (w języku polskim i angielskim) i kolejny numer (u góry) oraz źródło danych (u dołu). Główna tabeli powinna być dwujęzyczna. Prosimy nie stosować edycji ramek, cieniowania wierszy i kolumn, itp.

Ilustracje (dotyczy wersji końcowej, nie recenzowanej). Fotografie powinny być wykonane na odpowiednim poziomie technicznym, a mapy – zgodnie z zasadami kartografii. Wykresy, diagramy i mapy, opisane jako ryciny, powinny mieć jednolitą numerację; tytułów nie należy umieszczać na rycinach. Podpisy fotografii i rycin, w języku polskim i angielskim, powinny być zebrane na osobnej kartce. Objasnienia oznaczeń (legandy), dwujęzyczne, należy zamieszczać na rysunkach, a nie w formie odsyłaczy do podpisu. Ryciny przygotowane komputerowo powinny być zapisane w formacie EPS, JPG ew. TIFF.

Streszczenie. Autor powinien dostarczyć streszczenie w języku angielskim, jeśli to możliwe – zweryfikowane przez *native-speakera*. Objętość streszczenia: 1,5-2,0 strony (1000 słów). Osobno prosimy dołączyć zarys treści i słowa kluczowe przetłumaczone na język angielski, poprzedzone nazwiskiem autora i tytułem artykułu – ten fragment jest potrzebny do celów bibliograficznych i należy go zapisać jako oddzielny plik.

Procedura recenzowania. Procedurze recenzyjnej podlegają wszystkie artykuły oryginalne i przeglądowe, po wstępnej kwalifikacji formalnej dokonanej przez Redakcję. Każdy artykuł jest kierowany do nie mniej niż dwóch kompetentnych recenzentów, z zachowaniem zasady poufności i dwustronnej anonimowości. W przypadku publikacji w języku obcym, co najmniej jeden z recenzentów jest afiliowany w jednostce zagranicznej z siedzibą w innym kraju niż autor opracowania. Recenzenci na piśmie formułują swoje uwagi i zalecenia, a także końcowy wniosek, czy skierowane do nich opracowanie zasługuje na publikację. Autor otrzymuje recenzje z prośbą o ustosunkowanie się do uwag i dokonanie sugerowanych poprawek. Niezastosowanie się do nich wymaga pisemnego uzasadnienia. Ostateczną decyzję co do kwalifikacji materiału i terminu jego opublikowania podejmuje Redakcja.

Akceptacja materiału, zapis elektroniczny. Po uzyskaniu pozytywnych recenzji i wprowadzeniu ewentualnych poprawek do artykułu lub notatki, autor dostarcza ostateczną wersję materiału w postaci wydruku wraz z zapisem cyfrowym; obie wersje muszą być identyczne. W przypadku materiałów dyskusyjnych, recenzji i sprawozdań autor może dostarczyć plik za pośrednictwem poczty elektronicznej bądź na CD.

Korekta ogranicza się do poprawienia błędów technicznych, dlatego prosimy autorów o dostarczanie wyłącznie dopracowanych tekstów. Korekta powinna być wykonana i odesłana niezwłocznie.

Pozostałe uwagi (szczegóły na: www.igipz.pan.pl/przegląd-geograficzny)

- Przekazanie pracy do druku oznacza, że po jej opublikowaniu właścicielem copyright staje się wydawca. Autor każdej publikacji jest proszony o wyrażenie zgody na upowszechnianie jej w formie cyfrowej.
- Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji stylistycznej tekstów.
- Po wydrukowaniu, autor otrzymuje bezpłatnie 20 nadbitek artykułu, a po kilka egzemplarzy pozostałych materiałów. Na życzenie może też otrzymać plik PDF opublikowanego opracowania.